

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Inovācija kā jaunu uzņēmējdarbības modeļu virzītājspēks”

(izpētes atzinums)

(2016/C 303/04)

Ziņotāja: Ariane RODERT

Līdzziņotājs: Oliver RÖPKE

Nīderlandes Sociālo lietu un nodarbinātības ministrijas ģenerāldirektors *Boereboom* kgs 2015. gada 16. decembrī Padomes nākamās prezidentvalsts Nīderlandes vārdā lūdza Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai izstrādāt izpētes atzinumu par tematu

“Inovācija kā jaunu uzņēmējdarbības modeļu virzītājspēks”

(izpētes atzinums).

Par komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2016. gada 10. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 517. plenārajā sesijā, kas notika 2016. gada 25. un 26. maijā (2016. gada 25. maija sēdē), ar 131 balsi par un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Eiropa šobrīd saskaras ar sarežģītām problēmām, kuru risināšanai vajadzīgi jauni sociālie un ekonomikas modeļi. Lai Eiropā nodrošinātu progresu, izaugsmi un labklājību, jāvirzās uz inovācijā balstītu ekonomiku.

1.2. Šajā saistībā rodas inovatīvas koncepcijas un uzņēmējdarbības modeļi, kas liecina par pāreju no tradicionālas inovācijas uz inovāciju, kurā tiek ņemti vērā tehniskie, vides un sociālie aspekti, galveno uzmanību pievēršot cilvēku dzīvei un labklājībai.

1.3. Tādēļ EESK aicina Komisiju izstrādāt politikas satvaru, kas atbalstītu šos jaunus uzņēmējdarbības modeļus. To var paveikt, atzīstot, savstarpēji saistot un popularizējot galvenās koncepcijas, kas ir šādu uzņēmējdarbības modeļu pamatā, – kopējo vērtību, kopējo ietekmi, ietekmes novērtēšanu, spirāles modeļa partnerību un sociālo inovāciju.

1.4. Minētajā satvarā paredzēta labvēlīga vide, kurā tiek likvidēti šķēršļi un paplašināti tradicionālās uzņēmējdarbības jēdzieni. Izskatāmie jautājumi ir publiskais iepirkums, inovācijai labvēlīgs regulējums, īpaši pielāgots finanšu instruments, mērķtiecīgāks struktūrfondu atbalsts, iespējamie nodokļu atvieglojumi, apmācība, atbalsts un prasmju atjaunināšana, īpaši ņemot vērā digitalizāciju un robotizāciju.

1.5. Dalībvalstīm un Eiropas iestādēm ir pilnībā jāatzīst un jāatbalsta “godīgāki” uzņēmējdarbības modeļi, kuri ar inovāciju veicina sociālo attīstību un kuros līdztekus ziņošanai par ekonomikas progresu ietverts arī sociālās ietekmes novērtējums.

1.6. EESK mudina Komisiju, izstrādājot Eiropas sociālo tiesību pilāru, pilnībā integrēt Sociālo ieguldījumu paketes principus un tās saistību ar sociālo inovāciju, jo daudzi minētie jaunie uzņēmējdarbības modeļi ir šādu principu konkrēta izpausme.

1.7. Dalībvalstīm un Komisijai ir jānodrošina, ka sociālā inovācija tiek pilnībā iekļauta inovācijas programmās. Pilnībā jāizmanto ES finansējums sociālās inovācijas atbalstam, piemēram, programma “Apvārsnis 2020”, un tas būtu jāizvērtē, pamatojoties uz to, kā katra ieinteresētā persona to ir tehniski asimilējusi, kā arī uz tā politisko ietekmi.

1.8. Dalībvalstīm un ES iestādēm inovācijas principi ir jāiekļauj uzņēmējdarbības politikā, lai nodrošinātu tādas kultūras izveidi, kurā inovācija tiek atbalstīta, atzinīgi vērtēta, kompensēta un izplatīta. Šāda kultūra ietver tādus elementus kā eksperimenti, jauni partnerību veidi un plašāks skatījums uz vērtības radīšanu sabiedrībā.

1.9. ES ir vairāk jākoncentrējas uz MVU, jo īpaši sociālo uzņēmumu, mikrouzņēmumu un ģimenes uzņēmumu, un visu veidu jaunuzņēmumu atbalstīšanu un aizsargāšanu inovācijas politikas iniciatīvās, lai uzlabotu šādu modeļu ilgtspējas un atkārtotības ieviešanas/izvērtēšanas nosacījumus.

1.10. Jauni inovatīvi uzņēmējdarbības modeļi ir pilnībā jāņem vērā politikas iniciatīvās, kas vērstas uz ceturto industriālo revolūciju, un ar to saistītajā politikā, piemēram, attiecībā uz aprites, kopīgošanas un funkcionālo ekonomiku. Tādēļ jāveicina visu esošo uzņēmumu un uzņēmējdarbības modeļu adaptācija, atbalstot jaunu un netradicionālu uzņēmējdarbības veidu rašanos, kā arī jaunu attiecību un pielāgotu sadarbības modeļu veidošanu.

1.11. EESK aicina Komisiju gaidāmajā vienotā tirgus stratēģijas pārskatā 2017. gadā pilnīgi ietvert šos jaunus uzņēmējdarbības modeļus un ierosināt ar tiem saistītus jaunus pasākumus.

1.12. Tāpat kā attiecībā uz visiem uzņēmumiem, arī attiecībā uz jaunajiem uzņēmējdarbības modeļiem ir svarīgi pilnībā ievērot principus, kas saistīti ar pienācīgas kvalitātes nodarbinātību, darbinieku sociālajām tiesībām un sociālo partneru lomu.

2. Ievads

2.1. Eiropas sabiedrībā notiek straujas pārmaiņas, tādēļ ir nepieciešami jauni sociālie un ekonomikas modeļi, lai Eiropas ekonomiku padarītu mūsdienīgu un starptautiski konkurētspējīgu.

2.2. Lai panāktu izaugsmi progresā, labklājības un sociālās kohēzijas nodrošināšanai, nepieciešama jauna pieeja inovācijai. Visā pasaulē inovācijas un pētniecības jomā, kā arī daudzos uzņēmumos šāda pieeja jau tiek īstenota, lai nodrošinātu sociālo, vides un ekonomikas izaugsmi un ietekmi. Turklāt patērētāju vēlnes un pieprasījums rāda, ka viņi atbalsta šo pieeju. To skaidri parāda jaunās iniciatīvas, piemēram, sadarbīgā, aprites un kopīgošanas ekonomika. Visu šo iniciatīvu pamatā ir jaunu vērtību kopums, un to mērķis ir gudra, ilgtspējīga un iekļaujoša izaugsme, lai nodrošinātu progresu, kurā apvienota tehniskā, vides un sociālā inovācija.

2.3. Šā atzinuma nolūks ir izpētīt dažas jaunas koncepcijas, kas ir pamatā jauniem un inovāciju veicinošiem uzņēmējdarbības modeļiem. Kā piemērs visbiežāk tiks izmantota sociālā uzņēmējdarbība. Šā atzinuma pamatā ir EESK *acquis* šajā jomā un jo īpaši komitejas paveiktais darbs saistībā ar projektu par sociālo uzņēmējdarbību⁽¹⁾. Šajā atzinumā nav izskatītas tādas koncepcijas kā aprites, sadarbīgā, funkcionālā vai kopīgošanas ekonomika, inovācija vai politika attiecībā uz MVU, kas ir pētītas citos saistītos EESK atzinumos.

⁽¹⁾ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.social-entrepreneurship-make-it-happen>

3. Jaunu koncepciju rašanās

3.1. *Veicināt sociālo un sabiedrības inovāciju kā uzņēmējdarbības modeli*

3.1.1. Eiropas sabiedrība šobrīd saskaras ar sarežģītām problēmām, kuras nevar atrisināt pašreizējo sistēmu ietvaros. Tādēļ nepieciešama paradigmas maiņa, lai īstenotu jaunu pieeju un inovatīvus risinājumus. Šāda veida inovatīvos risinājumus bieži dēvē par sociālo vai sabiedrības inovāciju. "Sociālā inovācija ir tāda inovācija, kas ir sociāla gan attiecībā uz tās mērķiem, gan līdzekļiem. Proti, sociālo inovāciju var definēt kā jaunas idejas (produktus, pakalpojumus un modeļus), kuras (efektīvāk nekā citi risinājumi) apmierina sociālās vajadzības un vienlaikus rada jaunas sociālās attiecības vai sadarbības veidus. Šāda inovācija ne tikai dod labumu sabiedrībai, bet arī uzlabo tās spējas⁽²⁾." Sociālās inovācijas izpaužas visās nozarēs, tas nav nekas jauns, bet to kopīgā iezīme ir pakāpeniska sistēmisku pārmaiņu radīšana.

3.1.2. Mūsdienu akadēmiskajā vidē inovācija nozīmē vairāk nekā tikai tehnoloģiju attīstību. Pētnieki ir vienojušies, ka inovācijā un pētniecībā jāņem vērā tehniskie, vides un sociālie aspekti. Starp sociālo, digitālo un tehnisko inovāciju pastāv savstarpēja atkarība. Šajā kontekstā digitālā tehnoloģija ir rīks, kas veicina kopīgošanu un sniedz cilvēkiem rīcības iespējas, vienlaikus saglabājot sociālo inovāciju kā galveno mērķi.

3.1.3. Sociālā inovācija izpaužas citādāk nekā tehniskā inovācija. Tā pamatojas uz vajadzībām un bieži ir vērsta uz kādas sabiedrības problēmas risināšanu vai konkrētu lietotāju grupu, vienlaikus ņemot vērā sociālos, vides un saimnieciskos aspektus. Veiksmīgākās pieejas sociālajai inovācijai ir visaptverošas un ar laiku rada sistēmiskas pārmaiņas, nevis risina atsevišķu jautājumu vai tematu.

3.1.4. Sociālās inovācijas pamatā ir ētiska, ideoloģiska vai vispārējās nozīmes pieeja. Pašlaik tā izpaužas pilsoniskās sabiedrības darbībā, bet vēsturiski šāda veida inovācija veidoja labklājības sistēmas. Varētu šķist, ka sociālā inovācija ir jauns jēdziens, taču tas ir pastāvējis jau ļoti ilgi.

3.1.5. Sociālās inovācijas pamatā ir atvērta komunikācija un kopīga problēmu risināšana, iesaistot dažādas ieinteresētās personas un pieejas, lai paātrinātu jaunu risinājumu rašanos. Sociālā inovācija nojauc robežas starp nozarēm un tirgiem, aizstājot konkurenci ar risinājumiem, kuru pamatā ir sadarbība un ilgtermiņa partnerība. Tā ir vērsta uz kopīgošanu, publiskos avotos pieejamu informāciju un nekonkurējošu pieeju izmantošanu.

3.1.6. Sociālā inovācija Eiropai piedāvā būtiski jaunu virzības mērķi un veicinās patiesu sociālo tirgus ekonomiku, kā noteikts Lisabonas līguma 2. pantā. Tomēr to var sasniegt tikai tad, ja inovācija ir skaidri vērsta uz iekļaušanu un vienlīdzību, kas savukārt paātrinās turpmāku sabiedrības inovāciju.

3.2. *Vērtības radīšanas pārskatīšana, ņemot vērā kopīgo vērtību*

3.2.1. Kļūst arvien skaidrāks, ka daudzsološās uzņēmējdarbības pamatā ir visaptverošāks redzējums par saimnieciskās, sociālās un vides vērtības radīšanu. Tas, ka saimniecisko labumu rada vai palielina lielāka sociālā un vides vērtība, skaidri parāda, ka ekonomikas izaugsme ir saistīta ar sociālās un vides jomas attīstību. Tā tiek dēvēta par kopīgās vērtības radīšanu – šo jēdzienu ir pētījuši vairāki pētnieki⁽³⁾.

⁽²⁾ Avots: http://ec.europa.eu/archives/bepa/pdf/publications_pdf/social_innovation.pdf.

⁽³⁾ <https://hbr.org/2011/01/the-big-idea-creating-shared-value/ar/1>

3.2.2. Šajā stratēģijā ir svarīga pāreja no ierastās īstermiņa finansiālo rezultātu optimizēšanas uz saimnieciskās vērtības radīšanu, lai panāktu sociālo progresu un sabiedrībai radītu vērtību. Kopīgā vērtība var stimulēt nākamo inovācijas un ražīguma izaugsmes vilni globālajā ekonomikā.

3.2.3. Lai atbalstītu reālu sociālo tirgus ekonomiku, jāveicina ieguldījumu veidi, kas ir īpaši paredzēti, lai atbalstītu vairāk uz līdzdalību balstītas, demokrātiskas un iekļaujošas ekonomikas veidošanos. Šajā saistībā ir svarīgi izveidot pilnvērtīgu finanšu ekosistēmu, kurā īpaša uzmanība pievērsta hibrīdkapitālam un jauktam kapitālam; šo tematu EESK ir izskatījusi iepriekšējā darbā ⁽⁴⁾.

3.2.4. Ja tiek izmantota kopīgās vērtības pieeja, tad vērtības radīšana vairs nenozīmē esošās vērtības pārņemšanu, bet gan sociālās, vides un saimnieciskās vērtības vispārēju palielināšanos. Turklāt tirgus netiek definēts tikai no ekonomiskā skatpunkta, bet ietver arī sociālos un vides aspektus. Svarīgi, lai kopīgā vērtība pamatotos uz privātā un pilsoniskās sabiedrības sektora priekšrocībām un atšķirībām, izmantojot kopīgas radīšanas modeļus, kas veicina tirgu paplašināšanos un jaunu tirgu un rašanos.

3.3. **Balstīties uz partnerības pieeju**

3.3.1. Saskaņoties ar sarežģītām sabiedrības problēmām, bieži ir nepieciešama cieša sadarbība starp valdību, tirgu un pilsonisko sabiedrību, lai rastu efektīvus risinājumus. Šī partnerība ir balstīta uz katras iesaistītās personas viedokļa padziļinātu izpratni, ātru lēmumu pieņemšanu un empātisku pieeju.

3.3.2. Sadarbībai, kopīgai radīšanai un starpnozaru inovācijai ir milzīgas priekšrocības salīdzinājumā ar citiem veidiem, kādos sabiedrība savas problēmas ir risinājusi agrāk. Šajā saistībā galvenais ir laikus sapulcēt ieinteresētās personas, lai tās kopīgi definētu sabiedrības mērķi un izstrādātu turpmāko rīcības plānu.

3.3.3. Jāatzīmē, ka, ņemot vērā to, ka inovācijas bieži vien rodas vietējā kontekstā tuvu patiesajām vajadzībām, uzmanība un atbalsts jāsaņem visai sabiedrībai. Šādas vietējās pieredzes, ko var pārņemt un izvērst visos reģionos un valstīs, apkopošanai un izplatīšanai ir plašas iespējas.

3.4. **Kolektīvās ietekmes radīšana**

3.4.1. Kā norādīts iepriekš, liela mēroga sociālajām pārmaiņām nepieciešama plaša starpnozaru koordinācija, pielāgošana un partnerība. Turklāt kolektīvajai ietekmei jābūt vienam no gūtajiem rezultātiem.

3.4.2. Kolektīvās ietekmes pamatā ir dažādu nozaru galveno ieinteresēto personu apņemšanās iesaistīties kopīgā programmā, lai atrisinātu konkrētu sociālo vai sabiedrības problēmu. Turklāt ir vajadzīga centralizēta infrastruktūra, mērķorientēts personāls, strukturēts process, kopīga novērtēšana, pastāvīga komunikācija un visu dalībnieku savstarpēji papildinoša darbība. Liela mēroga sociālās pārmaiņas tiks panāktas labākas starpnozaru koordinācijas rezultātā, nevis ar atsevišķu organizāciju darbību.

⁽⁴⁾ OV C 13, 15.1.2016., 152. lpp.

3.5. *Sociālās ietekmes novērtēšana*

3.5.1. Ja inovācijas koncepcijā ir paredzēts iekļaut ne tikai tehnisko, bet arī sociālo un vides aspektu, progress ir jāvērtē atšķirīgi. EESK jau iepriekš ir pētījis tēmas (sociālās ietekmes novērtēšana ⁽⁵⁾) un ekonomika kopējo interešu labā ⁽⁶⁾), kurās bija skaidri redzama nepieciešamība pēc plašākas rezultātu izpētes un ziņošanas.

3.5.2. Rezultātu novērtēšanas standarts ilgu laiku ir bijusi ekonomikas rādītāji. Taču, tā kā parādās arvien vairāk hibridstruktūru, kas veicina inovāciju, nepieciešams jauns un visaptverošs rādītāju kopums, kas ļautu izvērtēt sociālo, vides un saimniecisko ietekmi.

3.5.3. Sociālās ietekmes novērtēšanas principu piemērošana ietver ieinteresēto personu līdzdalību, vienotu izpratni un galveno rezultātu definēšanu, kā arī rādītāju kopīgu noteikšanu. Tādējādi varēs labāk konstatēt reālo radīto vērtību. Galvenais uzdevums ir pāriet no ekonomiskās ziņošanas rādītājiem uz tādiem novērtēšanas faktoriem kā sociālais ieguldījums, izlaide, rezultāts un ietekme. Svarīgi nodrošināt, lai ieinteresētajām personām būtu vienota izpratne par šiem jēdzieniem, jo tie tiek piemēroti gan inovācijai, gan uzņēmējdarbībai.

3.6. *Inovācija un pienācīgas kvalitātes nodarbinātība*

3.6.1. Sociālajai un tehniskajai inovācijai var būt milzīga ietekme uz darba organizāciju un darba apstākļiem. Pieaugošajai individualizācijai un lielākai autonomijai un elastīgumam darba attiecībās nevajadzētu izraisīt sociālās aizsardzības pasliktināšanos. Lai inovatīvi modeļi būtu veiksmīgi, arī apstākļu maiņas gadījumā jāturpina garantēt pienācīgas kvalitātes nodarbinātības principus ⁽⁷⁾.

3.6.2. Inovācija vienlaikus ar vispārēju sociālo progresu būs iespējama tikai tad, ja būs iekļautas visas ieinteresētās personas un tās gūs labumu no inovācijas, ja pievienotā vērtība tiks sadalīta taisnīgi un ja netiks apdraudētas sociālās tiesības. Darbinieku sociālo aizsardzību ir jāturpina garantēt arī apstākļu maiņas gadījumā.

3.6.3. Tas pats attiecas uz darbinieku individuālajām sociālajām tiesībām, jo īpaši darba apstākļiem un algām. Bieži tieši inovatīvi modeļi un digitalizācija rada lielāku individualizācijas līmeni darba vietās un apdraud sociālos standartus. Ilgtspējīgos inovatīvos modeļos jānodrošina darbinieku tiesības un viņu darba apstākļi pat mainīgajā darba pasaulē.

3.6.4. Jauniem inovatīviem uzņēmējdarbības modeļiem ir jāpopularizē darba ņēmēju kolektīvās tiesības, to praktiskā īstenošana un sociālo partneru loma. Sociālie partneri, darba koplīgumi un darba ņēmēju līdzdalība bieži ir inovācijas avots, jo tie rada inovācijai nepieciešamos pamatnosacījumus.

3.6.5. Būtu jāturpina popularizēt sociālo dialogu un visaptverošus koplīgumus, jo arī tie var veicināt pamatnosacījumu pāreju uz inovatīviem uzņēmējdarbības modeļiem pilnveidošanu. Līdz šim sociālās jomas noteikumi bija regulāri jāpielāgo jaunām tehniskās un sociālās attīstības tendencēm, un tas būs jādara arī turpmāk. Skatīt, piemēram, darbaspēka pārdali (piemēram, darba laika saīsināšanu).

⁽⁵⁾ OV C 170, 5.6.2014., 18. lpp.

⁽⁶⁾ OV C 13, 15.1.2016., 26. lpp.

⁽⁷⁾ Saskaņā ar SDO pienācīgas kvalitātes nodarbinātības principiem ir šādi mērķi: darba pamatstandartu ieviešana; iespējas strādāt pienācīgas kvalitātes darbu un saņemt pietiekamus ienākumus; sociālā nodrošinājuma stiprināšana un sociālo partneru dialoga stiprināšana.

4. Dažādu uzņēmējdarbības modeļu popularizēšana – sociālie uzņēmumi

4.1. EESK atbalsta viedokli, ka ir jāatzīst un jāveicina to uzņēmējdarbības modeļu daudzveidība un pluralitāte, kas kopā veido vienoto tirgu⁽⁸⁾. EESK ir īpašas zināšanas sociālās uzņēmējdarbības jomā. Jēdziens “sociālie uzņēmumi un sociālie uzņēmēji” ietver vairākus no iepriekš minētajiem konceptiem un labi ilustrē uzņēmējdarbības modeļu jaunus hibrīdos veidus Eiropā.

4.2. Eiropā ir vairāk nekā 2 miljoni sociālo uzņēmumu, kuru ieguldījums IKP sasniedz 10 %. Daudzās dalībvalstīs tā tomēr ir jauna un neatīstīta nozare, kas norāda uz ievērojamu attīstības iespēju. Pilsoniskā sabiedrība un sociālā ekonomika ir savstarpēji cieši saistītas un ar inovācijas starpniecību ir sekmējušas nozīmīgas sistēmiskas izmaiņas sabiedrībā tādās jomās kā bērnu aprūpe, slimnīcas, vecu cilvēku un personu ar invaliditāti personīgās autonomijas un neatkarīgas dzīves veicināšana, darba un privātās dzīves līdzsvars, iekļaušanās darba tirgū un (sociālie) mājokļi, kā arī daudzi zinātniskie atklājumi un izgudrojumi.

4.3. Pievēršoties konkrētām lietotāju grupām, neapmierinātām vajadzībām sabiedrībā vai aizpildot tukšas nišas, sociālie uzņēmumi eksperimentē un rod inovatīvus risinājumus, vienlaikus veicot saimniecisko darbību. Tie atkārtoti iegulda peļņu, lai īstenotu savu sociālo misiju un ietekmi. Sociālajiem uzņēmumiem pēdējā laikā ir pievērsta īpaša uzmanība, jo tie piedāvā interesantu risinājumu, radot divpusēju vērtību: sociālajā jomā, īstenojot savu darbību (sociālā kohēzija un iekļaušana), un ekonomikas jomā (veicot tirdzniecību, sākot uzņēmējdarbību un radot darbvietas).

4.3.1. Inovācijas un radošuma veicināšana ir atkarīga no katras ieinteresētās personas, kā arī no rīcības un attieksmes. Tādēļ ir svarīgi ne tikai stiprināt sociālās uzņēmējdarbības jomu, bet arī nodrošināt atvērtu attieksmi pret citiem dažādajiem jaunajiem modeļiem. Jāveicina sadarbības un kopēju vērtību kultūra; tas ir princips, kas vienmēr ir bijis ietverts sociālajā ekonomikā. Tā kā sociālā uzņēmējdarbība ar inovācijas starpniecību rada jaunas iespējas tirgū, īpaša uzmanība ir jāpievērš šādu struktūru aizsardzībai, lai tās varētu turpināt attīstīties.

4.3.2. Jo īpaši vērts atzīmēt, ka pētījumi liecina, ka sievietes sociālajā uzņēmējdarbībā ir pārstāvētas vairāk nekā tradicionālajā uzņēmējdarbībā. Turklāt pētījumi, kuros vāc pa dzimumiem sadalītus datus par šo jautājumu, liecina, ka sociālās uzņēmējas sievietes dažās Eiropas valstīs skaita ziņā pat pārsniedz vīriešus. Šie pētījumi arī atklāj, ka sociālās uzņēmējas sievietes ir inovatīvākas nekā sociālie uzņēmēji vīrieši, turklāt viņas par inovāciju tērē mazāk līdzekļu⁽⁹⁾. Šāds pētījums liecina par lielām attīstības iespējām, īpašu uzmanību pievēršot sieviešu sociālās uzņēmējdarbības atbalstam.

5. Labvēlīgas vides veidošana jauniem un inovatīviem uzņēmējdarbības modeļiem

5.1. Tādi jauni un inovatīvi uzņēmējdarbības modeļi kā sociālie uzņēmumi ir daļa no tradicionālās ekonomikas un nav pretrunā citiem uzņēmējdarbības modeļiem. Mainoties Eiropas sabiedrībai, galvenā uzmanība jāvelta, lai pienācīgi atspoguļotu visu veidu inovāciju, kas rada jaunus uzņēmējdarbības modeļus. Lai gan jaunie modeļi balstās uz vairākiem konceptiem, kas apskatīti 3. iedaļā, lielākā daļa uzņēmējdarbības atbalsta, attīstības un darbības uzsākšanas programmu, kā arī citi nepieciešamie aspekti, piemēram, tiesību akti un finanšu instrumenti, nereti nespēj atbalstīt šos dažādos uzņēmējdarbības modeļus tādēļ, ka lielākā daļa atbalsta noteikumu un politikas pašlaik joprojām ir paredzēta standarta tradicionālākajiem uzņēmumu modeļiem un apsvērumiem. Tāpēc nolūkā mobilizēt atbalstu pilnībā visiem dažādajiem uzņēmējdarbības modeļiem, kas rodas Eiropā, būtu jāapsver šādi elementi.

⁽⁸⁾ OV C 318, 23.12.2009., 22. lpp.

⁽⁹⁾ WEstart: *Mapping Women's Social Entrepreneurship in Europe*, 2015.

5.1.1. Attiecībā uz sociālo uzņēmējdarbību EESK aktīvi iestājas par vispusīgu ekosistēmu, kas ir īpaši pielāgota šā konkrētā uzņēmējdarbības modeļa unikālajām iezīmēm⁽¹⁰⁾. Tāpat **ekosistēmas jāizstrādā arī attiecībā uz citām jaunām un hibrīdām uzņēmējdarbības koncepcijām**. Turklāt esošais atbalsts ir jāatjaunina un jāpielāgo, lai ietvertu šos jaunus modeļus, kā arī palīdzētu esošajiem uzņēmumiem pielāgoties minētajām jaunajām tendencēm un izmantot tās. Ideāla ekosistēma ietver tādus elementus kā pielāgota finanšu ekosistēma ar hibrīdkapitālam piemērojamiem risinājumiem, labāki publiskā iepirkuma veidi, pielāgots uzņēmējdarbības attīstības atbalsts un sociālās ietekmes novērtēšana. Minētie aspekti ir būtiski, lai atbalstītu katru uzņēmējdarbības modeļa izveidi un ilgspēju.

5.1.2. Inovācija vairs nav lineāra. Turpmāko risinājumu apzināšanā izšķiroši svarīga ir tehniskās, vides un sociālās inovācijas aspektu apvienošana. Lai pilnīgi integrētu šos jēdzienus, nepieciešama jauna pieeja **ziņošanai par paveikto, orientējoties uz rezultātiem vai ietekmi**. Šajā saistībā īpaši svarīgi ir divi elementi: kopējās vērtības radīšana un “trīskārša bilance” (nodrošinot, ka sociālajam, vides un ekonomiskajam progresam ir vienlīdz liela nozīme). Atzīstot saimniecisko, sociālo un vides aspektu kopīgās ietekmes kopējo vērtību, strauji tiks veidoti jaunu veidu hibrīdu uzņēmumi. Kopīgā vērtība joprojām ir sākotnējā attīstības posmā. Tādēļ vadītājiem jāiegūst jaunas prasmes un zināšanas un valdībām jāmacās reglamentēt tā, lai veicinātu, nevis kavētu kopīgās vērtības radīšanu.

5.1.3. Finanšu tirgiem ir būtiska nozīme resursu pareizā sadalē sabiedrībā. Taču to aizvien pieaugošā **īstermiņa pieeja ir tiešā pretrunā** prasībai risināt sabiedrības ilgtermiņa vajadzības; tā ir problēma, kas minēta dažādos ziņojumos⁽¹¹⁾. Uzņēmumiem ir jābūt iespējai nākotnē veikt ieguldījumus, lai radītu vērtību ieguldītājiem, kā arī sabiedrībai kopumā. Tādēļ ir vajadzīgas jaunas sistēmas, kas kompensē ilgtermiņa ieguldījumus. Šajā saistībā svarīgs aspekts, kas nereti veicina uzņēmuma attīstību, ir publiskais finansējums, kurā bieži izmantoti jauktā kapitāla risinājumi.

5.1.4. Lai inovācija veicinātu jaunu uzņēmējdarbības modeļu rašanos, **pastāvīgi jāsekmē inovācijai labvēlīga vide**. Lai Eiropā stimulētu inovācijas kultūru, svarīgi ir atbalstīt eksperimentālas programmas, kurās ir pieļaujami gan veiksmīgi, gan neveiksmīgi pasākumi (pieredzes gūšanas nolūkos). “Inovācijas princips” būtu jāpiemēro kā papildinošs instruments piesardzības principam, nepadarot to savukārt par šķērslī inovācijai; “inovācijas princips” paredz ņemt vērā tiesību aktu un regulējuma ietekmi uz inovāciju. Jāsāk ar tādu procesu un sistēmu izstrādi, kas orientēta uz partnerības principu, iesaistot galvenās ieinteresētās personas (organizējot atvērtus forumus, iespējas risināt dialogu un uz sadarbību vērstas sanāksmes). Šāda prakse jau tiek īstenota daudzviet Eiropā un būtu viegli paplašināma, kopīgojama un izplatāma⁽¹²⁾.

5.2. Jaunu uzņēmumu izveides veicināšanas Eiropā būtisks aspekts ir **politiskā griba un līdzdalība**. Izšķiroša nozīme ir ES un dalībvalstu līmenī izstrādāt saskaņotas politiskās programmas, kas ir īpaši pielāgotas dažādu uzņēmējdarbības modeļu atbalstam. Lai Eiropā nodrošinātu izaugsmi un labklājību, acīmredzami ir nepieciešama virzība uz inovācijā balstītu ekonomiku un sabiedrību. Šā mērķa sasniegšanai būtu atbilstoši jāpielāgo iekšējā tirgus regulējums un politika. Vienotā tirgus stratēģijas pārskatīšana, kas paredzēta 2017. gadā, ir iespēja noteikt jaunus pasākumus šajā jomā.

5.2.1. Ņemot vērā uz kopējo vērtību un trīskāršo bilanci likto uzsvāru, svarīgi ir nodrošināt atbilstošu un pastāvīgu atbalstu **fundamentālajiem un lietisķajiem pētījumiem**, lai radītu augsni turpmākai inovācijai. Turklāt šo jauno uzņēmējdarbības modeļu īstenošie pasākumi ir **statistiski** jāapkopo, lai varētu sniegt piemērotāko politisko atbalstu.

⁽¹⁰⁾ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.social-entrepreneurship-make-it-happen>

⁽¹¹⁾ *The Kay Review*, 2012: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/253454/bis-12-917-kay-review-of-equity-markets-final-report.pdf.

⁽¹²⁾ Projekti *Europe Tomorrow* – Loss (FR) un *UnMonastery* (IT).

5.2.2. Ir svarīgi **palielināt informētību** par dažādajiem inovācijas un novatoru veidiem. Sociālie uzņēmumi un pilsoniskā sabiedrība bieži vien sevi nepozicionē kā novatorus. Palielinot sociālās inovācijas redzamību un nodrošinot, ka tā tiek atzīta, sniedzot skaidru atzinību par tās lielo ieguldījumu sabiedrībā, tiks veicināta inovācija visās nozarēs.

5.2.3. ES joprojām ir liela nozīme jaunu iniciatīvu apkopošanā un kopīgošanā, labvēlīgas vides veicināšanā un tādu apstākļu nodrošināšanā, lai galvenajās politiskajās iniciatīvās tiktu ņemtas vērā šīs jaunās tendences. Komisija ir izdevīgās pozīcijās, lai sekmētu **paraugprakses apmaiņu un modeļu pārņemšanu**.

Briselē, 2016. gada 25. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*
